

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього

II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція

***«СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ:
ТУРИЗМ, РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ»***

29-30 вересня 2023 року

Україна, Мукачево

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Управління туризму та курортів Закарпатської ОДА
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці
Луцький національний технічний університет
Черкаський національний університет ім. Б.Хмельницького
Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього**

**СУЧАСНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СЕРВІСНОЇ ЕКОНОМІКИ: ТУРИЗМ,
РЕКРЕАЦІЯ ТА КОМЕРЦІЙНІ ПОСЛУГИ**

**MODERN TRANSFORMATIONS OF THE SERVICE ECONOMY: TOURISM,
RECREATION AND COMMERCIAL SERVICES**

Збірник тез доповідей
II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
29-30 вересня 2023 року

**Україна, Мукачево
2023**

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)
С91

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 20 жовтня 2023 р.)*

С91

Сучасні трансформації сервісної економіки: туризм, рекреація та комерційні послуги: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачево, 29-30 вересня 2023 р.) / ред. кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево: МДУ, 2023. 91 с.

***Відповідальний за випуск:** Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ – кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

***Технічний редактор:** Надія КАМПОВ – старший викладач кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.*

Редакційна колегія: Щербан Т.Д. – д. психол.н., професор (*голова*); Гоблик В.В. – д.е.н., професор; Маслиган О.О. – д.е.н., професор; Гоблик-Маркович Н.М. – к.е.н., доц.; Папп В.В.– д.е.н., професор; Медвідь Л.І. – к.е.н., доц.; Кампов Н.С. – ст. викладач.

У збірнику тез за матеріалами II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, представників підприємницьких структур на актуальні проблеми сучасної трансформації сервісної економіки. Тематика конференції охоплює наукові, освітні та практичні погляди на пошук інноваційних ідей трансформації туризму, рекреації та інших послуг у постіндустріальній економіці; визначення стратегічних пріоритетів розвитку на регіональному та міжнародному рівнях.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів відповідають за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

УДК 338.486.1.02-044.922:[338.48-53:338.48-6](043.2)

Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari>

© Мукачівський державний університет, 2023

© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму,
2023

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ Сфера обслуговування: пріоритети та напрями розвитку	
Оксана ЖЕРЕБАК, Інна СОСКІДА ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «МУЗЕЙНИЙ ПРЕДМЕТ» В СУЧАСНОМУ КОНТЕКСТІ	8
Аттіла ПОНЕВАЧ АЛГОРИТМІЗАЦІЯ МОДЕЛІ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКО-ТОРГОВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПЛАТФОРМ В УМОВАХ ЗМІННОГО ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	10
Ігор ЖУКОВ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ ТУРИЗМУ	11
Павло МИЦІК ГЕНЕЗА ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ БУДІВЕЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА СИСТЕМАТИКА ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ КАТЕГОРІЮ	13
Ірина НОДЬ ІСТОРИЧНА ГЕНЕЗА ПІДПРИЄМНИЦТВА У СФЕРІ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ Й СВІТІ	15
Еріка ТОДЬЄРІШКО ПІДХІД ДО МОНИТОРИНГУ РУХУ ТУРИСТІВ В ТУРИСТИЧНІЙ МАРШРУТНІЙ МЕРЕЖІ	17
Вікторія КРАСНОМОВЕЦЬ ПРИНЦИПИ РЕГЕНЕРАТИВНОГО ТУРИЗМУ	19
Наталія БОЙКО ЯКІСТЬ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	20
Анастасія ФЕЄР, Василь ЛЕМАК, ТУРИСТИЧНІ КЛАСТЕРИ ЯК ФОРМА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ТУРИЗМУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	22
СЕКЦІЯ Цифрова трансформація сервісної економіки	
Йолана ШАШОВЕЦЬ ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-БРЕНДИНГУ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ	24
Марина СЛОКВА, Юрій ДЖУНКОВСЬКИЙ ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ	26
Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ, Дмитро ХМІЛЬ ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ	27
Анжела ЛИЗАНЕЦЬ, Михайло ТОДАВЧИЧ CRM-СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОВІДНОСИНАМИ З КЛІЄНТАМИ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ КЛІНІКИ	29
Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ, Володимир РУСИН УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	31
Роман МАСЛИГАН, КОНЦЕПЦІЯ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМОТВОРЧИХ ЗВ'ЯЗКІВ УЧАСНИКІВ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКТІВ ДЛЯ КІБЕРСПОРТУ	33

4. Скляр Г. Економічна сутність та закономірності розвитку ринку туристичних послуг в Україні. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки.* 2014. Вип. 1. С. 106-112.

Надія ГОБЛИК-МАРКОВИЧ

к.е.н., доцент

доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму

Зоран ХАЙНАС

магістр спеціальності Туризм

Мукачівський державний університет, Україна

АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ТУРИЗМУ ТА РЕКРЕАЦІЇ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛАСТЕРНИХ УТВОРЕНЬ

Україна має великий потенціал для розвитку туризму та рекреації, але успішний розвиток цієї галузі потребує стратегічного планування та орієнтації на співпрацю між різними підприємствами, установами та територіями. Кластерний підхід є одним з можливих інструментів для досягнення цієї мети, оскільки він дозволяє не просто спільно розв'язувати проблеми та забезпечувати конкурентоспроможність кластерних груп підприємств, а формує напрями (полюси) росту галузі.

До початку воєнних дій у сфері туризму та рекреації України функціонували такі найбільш відомі туристичні кластери, як: кластер «Кам'янецький диво-край»; кластер екоагротуризму «Оберіг»; кластер пізнавального туризму «Південне туристичне кільце»; кластер «Гоголівські місця Полтавщини»; Подільсько-Буковинський туристичний кластер; кластер «Славутич»; агротуристичний кластер ГорбоГори; кластер «Кам'янець» (м. Кам'янець Подільський).

Визначення специфіки функціонування цих кластерів дозволяє виявити основні аспекти кластерного підходу в контексті туристичної та рекреаційної галузі та їх вплив на формування полюсів росту. Зазначимо, що такі полюси росту сформовані за конкретними територіями, які забезпечують регіональне або локальне зростання та просторову організацію економіки туризму.

У межах кластерів компактно розміщені суб'єкти сфери туризму та рекреації (їх вузли), які динамічно розвиваються, а відтак породжують ланцюгову реакцію виникнення і зростання туристичних центрів на прилеглих територіях (хінтерландах). В усіх випадках зростає сектор економіки на регіональному чи локальному рівнях, що формується з імпульсів, породжених попитом, в процесі функціонування та конкуренції між полюсами.

Розвиток полюсів росту сфери туризму і рекреації відрізняється наступними особливостями:

1) учасники співпрацюють зі спілками розвитку сільського зеленого туризму в Україні та з кредитними спілками;

2) учасники кластеру спрямовані на єдину кінцеву мету. Для розвитку сільського туризму розроблені спільні програми диверсифікації сільськогосподарської діяльності (започаткування селянами осередків сільського туризму в різних районах);

3) взаємні зв'язки між елементами, що забезпечують цілісність полюсу росту.

Як результат, у межах таких центрів інтегруються горизонтальні зміни, наприклад введення та розвиток нового виду діяльності (сільського та екоагротуризму), ліквідація та обмеження старих садибних будинків, і вертикальні – зміна способів

виробництва спільного туристичного продукту у взаємопов'язаних галузях, нові технології тощо.

До прикладу, у кластері «Оберіг» було створено навчально-інформаційний центр, що проводить на місцевому та регіональному рівнях тренінги, семінари, форуми, виставки, конференції з розвитку сільського туризму. Центром започатковано видання вісника "Оберіг Херсонщини", видано кілька путівників з сільськими туристичними маршрутами та фестивалями на Херсонщині. Державна підтримка зі сприяння розвідку сільського туризму полягає в організації сільських фестивалів: «Солі та риби», за участі «ВІА 4h» (засновників нового музичного стилю та координатору руху 4h в Україні); «Старі Баби»; Дніпро-Бузькі вечорниці; Рибальченська толока. Розроблено 5 унікальних сільських туристичних маршрутів (які активно підтримуються учасниками кластера): «Старовинний соляний промисел», «Червоний мая», «Олександрівські скелі», «Горностаївські святині», «Заповідний лиман» [2].

Подільсько-Буковинський туристичний кластер, що розташований на південному заході України, має свої полюси росту - це м. Кам'янець-Подільський, Чернівці та Хотин, а хінтерланд складається з двох історичних регіонів – Поділля та Буковини. Кластер специфічний тим, що не має учасників-лідерів. Відтак, для координації туристичної діяльності в зазначених містах і в регіоні ще у далекому 2008 році було засновано організаційний комітет з розробки Подільсько-Буковинського туристичного кластера, участь в якому беруть координатори від трьох міст.

До складу кластера «Гоголівські місця Полтавщини» входять наступні міста та сіла: місто Полтава, де народився та де провів дитинство Микола Гоголь; село Великі Сорочинці, де пройшов частину дитинства Гоголя та де розташовані «Сорочинські ярмарки»; село Диканька, яке відоме своїми гоголівськими місцями та щорічним святом «Диканська ковбаса»; село Гоголеве, яке назване на честь письменника та де зберігається музей-заповідник Миколи Гоголя. Кластер можна вважати перспективним і відносно розвинутим, а в його центри концентровано спрямовуються нові інвестиції.

Слід також відзначити кластер «Кам'янецький диво-край» (с. Колибаївка, Кам'янець-Подільський район), кластер «Кам'янець», «Подільська гільдія ремісників» (м. Кам'янець-Подільський), що сприяють розвитку прилеглих територій що відносяться до Кам'янець-Подільського р-н, Хмельницької області. При цьому «Подільська гільдія ремісників» займається реконструкцією середньовіччя. Вони досить успішно працюють і поступово розширюють сфери свого впливу. Кластери «Кам'янецький диво-край» та «Кам'янець» займаються розвитком сільського туризму. При цьому у кластері «Кам'янецький диво-край» учасниками лідерами є 20 агросадіб на 250 ліжко-місць.

Досить цікавою є специфіка розвитку кластера ГорбоГори. Його полюс росту орієнтований на розвиток аграрних та рибних господарств і ферм м. Пустомити. Учасниками лідерами є 33 рибні господарства (з вирощування амурського сазана, судака, сома, щуки, коропа та осетра), на базі яких відкрились 44 готелі й 33 центри дегустації рибних страв, равликова ферма. із центром дегустації екзотичних делікатесів та аграрне господарство з крафтовою сироварнею «Джерсей».

Кластер «Південне туристичне кільце» формує полюс росту у межах міст: 1) Вознесенськ, Первомайськ, Нова Одеса; 2) Гола Пристань, Олешки; 3) Южне, Білгород – Дністровський, Ізмаїл та Чорноморськ. Кластер попередньо охоплював міста АРК, але нині співпраця з ними припинена, у зв'язку із перебуванням міст у межах тимчасово окупованої території.

Отже можна підсумувати, що розвиток кластерів як полюсів росту має ряд позитивних особливостей, серед яких: учасники об'єднання спрямовані на єдину кінцеву мету, яка затверджена та прийнята колегіально; є затверджені програми

розвитку туризму в містах, метою яких є розвиток туристичної галузі з забезпеченням комплексного розвитку цих міст, за умови збереження екологічної рівноваги та культурної спадщини; учасники співпрацюють з органами місцевої влади. Зокрема, при цьому здійснюється часткове відшкодування відсотків, сплачених за позиками суб'єктів малого і середнього підприємництва для реалізації інвестиційних проєктів з розвитку туризму.

Список використаних джерел

1. Гоблик В. В. Кластери в туристично-рекреаційному комплексі Закарпаття: монографія. Ужгород: Ліра, 2009. 232 с.
2. Довгаль О. В., Моїсєєва Н. І. Оцінка сучасного стану туристично-рекреаційного потенціалу сільських територій регіону. *Агросвіт*, 2019. № 5. С. 32-40.
3. Кластери туризму як один з інструментів сталого сільського розвитку України. URL: <https://www.mhgc21.org/en/mhgc21/events/2019may/Klastery-turyzmu-yak-odyn-z-instrumentiv-staloho-silskoho-rozvytku-Ukrayiny>.
4. Pidgirna, V. Filipchuk, N. Development of the tourist services market in Ukraine under conditions of transformation changer. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. Year XIII, vol. 30, no. 2 supplement, 2020, P.794-800

Світлана МИКУЛАНИНЕЦЬ

к.е.н., ст. викладач кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму,

Василь МИКУЛАНИНЕЦЬ

аспірант

Мукачівський державний університет

ЗМІСТ ТА КОМПОНЕНТНИЙ СКЛАД ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Упродовж останнього десятиліття галузь туризму та рекреації відіграє важливу роль у соціально-економічному розвитку багатьох країн та їх окремих регіонів, сприяючи створенню додаткових робочих місць та підвищенню якості життя місцевого населення. Крім того, туризм служить каналом для міжкультурної комунікації, сприяє збереженню культурної спадщини та традицій країн і народів, розвитку їхніх промислових секторів і відновленню та збереженню культурно-історичних пам'яток.

З інтенсивним розвитком туристичної діяльності виникає потреба в уточненні та вдосконаленні термінологічного апарату, який стосується туристично-рекреаційної сфери. Зараз дедалі частіше використовується комплексне поняття, яке поєднує різні аспекти діяльності в межах одного туристично-господарського комплексу, такі як «туристично-рекреаційний ресурс», «туристично-рекреаційна діяльність», «туристично-рекреаційний комплекс», «туристично-рекреаційний потенціал», підкреслюючи новий підхід до потреб сучасного господарського комплексу, при цьому зберігаючи сутність поняття, запропонованих попередніми дослідниками.

Важливо відзначити відмінність між поняттями «ресурси» і «потенціал». Ресурси існують незалежно від суб'єктів економічної діяльності, тоді як потенціал окремого підприємства, суспільства в цілому є невіддільним від суб'єктів діяльності. Тобто «потенціал» охоплює не лише матеріальні і нематеріальні ресурси, а також здібності працівників, колективу, підприємства та суспільства в цілому до ефективного використання наявних ресурсів.

Загалом можна зробити висновок, що формування туристичного потенціалу регіону обумовлено здатністю використовувати туристичні ресурси для організації та

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>